
УДК 811.2'27

С.О. Соколова

Інститут української мови НАН України, м. Київ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ СОЦІОЛІНГВІСТИКИ*

У статті стисло викладено основні етапи розвитку української соціолінгвістики та накреслено її завдання на сучасному етапі. Серед першочергових завдань, які стоять перед фахівцями Інституту, названо: дослідження мовної ситуації в країні та особливостей мовних практик за регіонами, стану функціонування української мови в суспільстві за проблемними напрямками, вивчення структурно-семантичних особливостей та варіантності української мови в умовах бі- та полілінгвізму із застосуванням соціолінгвістичних методів, впорядкування термінологічного апарату соціолінгвістики на українському мовному ґрунті, створення бази даних зразків усного мовлення, поширення знань про українську мову та соціолінгвістичні процеси, пов'язані з нею, в українському суспільстві й за кордоном.

Ключові слова: соціолінгвістика, макро- та мікросоціолінгвістика, мовна ситуація, мовна політика, соціологічні методи, усне мовлення, термінологія соціолінгвістики, поширення соціолінгвістичних знань.

Соціолінгвістика — відносно молода наукова галузь, її назву пов'язують з іменем американського соціолога Г. Каррі, який запропонував відповідний термін у 1952 р.¹, проте соціальні аспекти мови були об'єктом зацікавлення вчених і раніше, а деякі думки з цього приводу видатного мовознавця О.О. Потебні², уперше оприлюднені у 1913 р.³,

¹ Н.С. Currie. A projection of socio-linguistics: the relationship of speech to social status. «Southern Speech Journal», 18, 28 — 37, 1952 (Посилання В. Брайта) [1].

² Саме від лінгвістичних праць О. Потебні, М. Драгоманова, І. Франка починає відлік Г.П. Мацюк, визначаючи етапи розвитку української соціолінгвістичної традиції [6: 19].

³ Історію написання і публікації фрагмента «О национализме», опублікованого 1913 р. як частину тексту третього видання праці О.О. Потебні

звучать для української соціолінгвістики надактуально дотепер, зокрема такі: «Есть два рода националистов: стоящие на точке поглощающих (А) и — на точке поглощаемых (Б). Нравственности, правды больше на стороне последних; о первых большею частью, можно сказать: «Може ти, москалю, і добрий чоловік, та шенелія (resp. теорія) твоя злодій». Они носятся с сознанием своего превосходства: их путь к идеалу человеческого развития — лучший; кто упирается идти, куда они гонят, тот грешит против Провидения, против разума истории» [9: 71].

У кінці ХІХ — на початку ХХ ст. для українського мовознавства надважливими соціолінгвістичними проблемами, хоча й не виокремленими у спеціальну галузь мовознавства, були проблеми корпусного планування української мови (створення картотек для словників і власне словників, обговорення Правопису, впорядкування термінології).

«Офіційне» зародження української соціолінгвістики датоване 60-ми роками минулого століття, що й зафіксовано у відповідній статті «Соціолінгвістика» енциклопедії «Українська мова» [2: 654], щоправда, Л.Т. Масенко називає таку періодизацію «хибною проекцією історії відповідної галузі російського мовознавства на українську ситуацію» [5: 15], і така позиція має певне підґрунтя, оскільки щодо російської мови тоді справді активізувалося вивчення соціально зумовлених змін, розмовного мовлення тощо, українські ж учені, звертаючись до таких проблем, як мовна політика і мовне планування (будівництво), зв'язок мови з ідеологією і культурою, двомовність, взаємодія мов (60-ті — поч. 80-х рр. ХХ ст.), мушили обстоювати тогочасну офіційну політику й ідеологію — зближення націй і мов, посилення позицій російської мови тощо, а соціальні аспекти функціонування української мови, динаміку мовних змін не вивчали взагалі.

Водночас, справжні соціолінгвістичні дослідження українські вчені в радянській Україні могли здійснювати лише на матеріалі мов (зокрема й української), які функціонували в інших країнах. До них належать праці Ю. Жлуктенко «Українсько-англійські міжмовні відносини. Українська мова у США і Канаді» (1964), «Мовні контакти. Проблеми інтерлінгвістики» (1966), «Українська мова на лінгвістичній карті Канади» (1990). У підручнику «Загальне мовознавство» С.В. Семчинського (1988), який сам вивчав українсько-румунські мовні контакти, у розділі «Мова і суспільство» є окремі підрозділи «Територіальна і соціальна диференціація мови» і «Соціолінгвістика». О.Б. Ткаченко, переймаючись долею української мови, створив працю про мертву фіно-угорську мову «Мерянський язык» (1985), але його оригінальна соціолінгвістична класифікація мов оприлюднена лише на початку 2000-х спочатку у статті, а потім у монографії «Українська мова і мовне життя світу» (2004), яка згодом

«Мысль и язык», уперше виданої 1862 р., подано за даними Ю. Шевельова [17: 8]. У виданнях праць О.О. Потебні радянського періоду цей фрагмент відсутній, його вміщено у збірнику статей і фрагментів, упорядкованому Ю. Шевельовим [9].

увійшла до його фундаментальної праці «Українська мова: сьогодення й історична перспектива» [16].

Результати об'єктивних досліджень мовної ситуації в Україні на той час могли бути надруковані лише за кордоном. До таких праць належать книги: І. Дзюби «Інтернаціоналізм чи русифікація?», написана 1966 р. (В УРСР вона нелегально поширювалася в машинописних копіях, проте неодноразово видавалася за межами Радянського Союзу. В Україні цей твір опубліковано лише 1990 р. у журналі «Вітчизна», а окремою книгою вперше видано 1998 р.); Ю. Шевельова «Українська мова в першій половині двадцятого століття (1900 — 1941). Стан і статус» (оригінал написано англійською мовою і видано 1989 р., а українською, в перекладі Оксани Соловей, опубліковано в нью-йоркському видавництві «Сучасність» 1987 р.); «Так нас навчали правильних проізношень», уперше опублікована у журналі «Сучасність» (1986) під заголовком «Українська мова в себе вдома сьогодні й завтра»; В. Чапленка «Мовна політика більшовиків на Україні в 1950 — 60-х рр.» (Чикаго, 1974); Р. Смаль-Стоцького «Українська мова в Советській Україні» (перше видання — Варшава, 1936, друге, доповнене — Нью-Йорк — Торонто — Сідней — Париж, 1969). Усі ці автори могли користуватися даними з відкритих джерел, зокрема офіційних переписів населення, наявними публікаціями, власними враженнями та спогадами, свідченнями очевидців, проте незалежні опитування у той час, через об'єктивні суспільно-політичні обставини, провести було неможливо, а І. Дзюба, який підготував свій аналіз на основі офіційних радянських документів і надіслав його передусім керівникам країни, був звільнений з роботи і позбавлений волі.

Праці з проблеми «Мова і суспільство», які створювалися тоді в Україні, відбивали переважно тодішню ідеологію, яка проголосила курс на так зване злиття націй і поступове стирання національних відмінностей, зокрема й мовних, хоча й тоді принаймні порівняльні дослідження споріднених мов і білінгвізму були спрямовані на пошук не лише спільних, а й специфічних рис кожної з мов, які «не завжди перебувають на поверхні того чи іншого явища, не завжди легко вичленовуються з загального для близькоспоріднених мов фонду, і нерідко виявити цю специфіку вдається лише шляхом ретельного лінгвістичного аналізу, здійснюваного часом із залученням даних з історії мов, діалектології або інших джерел» [10: 11].

Соціолінгвістика в незалежній Україні передусім була зосереджена на макросоціолінгвістичних проблемах — «великомасштабних процесах українсько-російської двомовності, колоніального й постколоніального статусу української мови, її стану в умовах асиметричного білінгвізму, на проблемах мовної політики та мовного планування» [15: 10], щоправда тривалий час аналіз функціонування української мови в різних сферах не був підкріплений ґрунтовними статистично достовірними даними, а дослідники послуговувалися передусім власноруч зібраним емпіричним матеріалом, даними переписів населення, які відображають лише націо-

нальний склад населення та дані щодо рідної мови, інколи — другої мови, що нею володіє респондент, даними соціологів, які залучали до своїх опитувань лише окремі питання, пов'язані з мовою, самостійно проведеними опитуваннями довільно обраної спільноти тощо, оскільки здійснити спеціальне статистично достовірне дослідження саме з мовних проблем було неможливо. До цієї проблематики долучилися й співробітники створеного 1999 р. відділу соціолінгвістики Інституту української мови НАН України, результати цієї роботи відображені в «Концепції державної мовної політики (мовного розвитку) в Україні» (2008) як академічної альтернативи попереднім концепціям [15: 12]. За слушним зауваженням Л.Т. Масенко, «напрямок соціолінгвістичних досліджень у кожній країні визначає, як правило, специфіка її мовної ситуації. Тож головне завдання сучасної української соціолінгвістики полягає в науковому аналізі деформацій, яких зазнало мовне середовище країни в попередній колоніальний період» [5: 13], що можуть проявлятися як у кількісному розподілі функціонального навантаження мов, так і в самій мові, в її структурі й навіть образній системі. Цю проблему активно досліджує й сама Л.Т. Масенко [4].

Одним із пріоритетних напрямів студій українських соціолінгвістів було проголошено «повернення суспільству його ж власної культури, закодованих у мові знаків культури» [15: 13], у зв'язку з чим «концепція роботи відділу соціолінгвістики передбачала надолуження прогалин у царині мікросоціолінгвістики. Гостро на часі стояла проблема аналізу реальних процесів комунікації, різноманітної дискурсивної діяльності людини «тут» і «тепер»» [15: 13], соціолінгвістики особистості тощо, відтак цю проблематику відділ розробляв у межах планових тем «Українська мовна особистість: комунікативні, етноментальні, соціопсихологічні аспекти мовного існування (2003 — 2006)», «Сучасний український ідіолект: соціокомунікативні аспекти репрезентації» (2007 — 2010)⁴, «Мовний побут сучасного українського міста» (подана до друку колективна монографія, 2011 — 2015). Останню тему планувала ще Л.О. Ставицька, але виконувати довелося вже без неї, крім того, колектив відділу підготував до друку її незавершену монографію «Гендер: Мова. Свідомість. Комунікація» [14]. Незважаючи на наявні здобутки, дотепер залишаються актуальними такі напрямки мікросоціолінгвістичних досліджень:

- мовлення представників окремих соціогруп (професійних, вікових, за статтю, внутрішньосімейне, мовлення інофонів і проблеми лінгводидактики; вивчення професійних жаргонів, сленгу);
- особливості мовлення в різних комунікативних ситуаціях; особливості окремих дискурсивних практик; мовлення міста і села;
- закономірності вибору мови і перемикання мовних кодів в умовах бі- та полілінгвізму; проблеми мовної стійкості та мовної лабільності.

⁴ Аналіз публікацій за цими темами подано в уже цитованій статті Л.О. Ставицької [15].

Досліджуючи мову Києва, ми не могли стати осторонь проблем білінгвізму й функціонального розподілу мов у місті, проблеми відповідності поширення української мови її статусу державної, тим більше, що у часі це збіглося з Революцією Гідності й початком війни, приводом для якої стало саме мовне питання, після чого прийшло усвідомлення, що до вивчення мовної ситуації слід звернутися на якісно новому рівні — з використанням соціологічних методів, які б мали доказову силу.

Після здобуття Україною незалежності перші комплексні дослідження мовної ситуації в країні з використанням соціологічної методології припадають на початок 2000-х [3: 78]. З травня 2016 р. мовознавці Інституту української мови НАН України долучилися до міжнародного проекту⁵, у межах якого вдалося здійснити комплексне соціологічне дослідження [13], а його результати можна порівнювати з отриманими на 10 років раніше [8], оскільки використано ту саму методику й багато спільних запитань. Це дало змогу з'ясувати нинішню ситуацію та її динаміку в таких напрямках:

- мовна ситуація в Україні (та її регіонах);
- ставлення мовців до конкретних мов та їх носіїв;
- ступінь конфліктності мовної ситуації;
- бачення розвитку мовної ситуації в країні.

Такий моніторинг мовної ситуації необхідно продовжувати й надалі з періодичністю не менше 5 років, а з урахуванням теперішніх бурхливих суспільно-політичних подій і масової міграції населення — навіть що три роки. До того ж, попередній етап соціологічного опитування — дослідження у фокус-групах — нерідко дає цікавий мовний матеріал, оскільки є записом живого розмовного мовлення.

Серед завдань української соціолінгвістики Г.П. Мацюк у статті, оприлюдненій 2010 р., називала також окреслення об'єкта й предметної сфери аналізу історичної соціолінгвістики, опис мов корінних народів, створення енциклопедій, словників, хрестоматій, розвиток соціолінгвістики як навчальної дисципліни, пропаганду соціолінгвістичних знань серед співвітчизників і за кордоном [7: 15 — 16]. Ці завдання актуальні для будь-якої національної соціолінгвістики, й у кожній національній традиції вони реалізовані різною мірою, зокрема в багатьох країнах є власні національні соціолінгвістичні енциклопедії і термінологічні словники.

Дослідження мов корінних народів України координує відповідний відділ Інституту мовознавства НАН України. Як навчальна дисципліна

⁵ За підтримки фонду Фольксваген у межах трilaterального проекту «Bi- and multilingualism between conflict intensification and conflict resolution. Ethno-linguistic conflicts, language politics and contact situations in post-Soviet Ukraine and Russia» (Бі- та мультилінгвізм між інтенсифікацією конфлікту та його розв'язанням. Етно-лінгвістичні конфлікти і контактні ситуації у пострадянських Україні та Росії) AZ № 90217. Проект виконується при Гісенському університеті ім. Юстуса Лібіга, Національній Академії наук України та Казанському (Привольському) федеральному університеті (Росія). Термін дії проекту: 2016 — 2019 рр.

соціолінгвістика розвивається у вищих навчальних закладах України, найактивніше — у Львівському національному університеті імені І. Франка, останнім часом, у зв'язку із запровадженням освітнього модулю для аспірантів, в Інституті української мови розроблено і практично реалізовано оригінальну навчальну програму, яка надалі може бути трансформована в підручник.

Мають певні здобутки українська історична соціолінгвістика й історія соціолінгвістики. Окремо слід зауважити про завдання укладання енциклопедій, словників, хрестоматій. У сучасних умовах це неможливо без створення відповідних баз даних — корпусів.

Просування ідей української соціолінгвістики на міжнародному рівні має бути завданням усіх українських вчених. Наш досвід доповідей, виголошених на засіданнях Міжнародних з'їздів славістів [11; 12] та інших міжнародних форумах, свідчить, що український матеріал викликає інтерес і спростовує багато міфів про мовну ситуацію в Україні; особливо важливо, щоб це була саме інформація від українських вчених, які добре практично володіють мовними ідіомами, про які пишуть, і збирають матеріал, перебуваючи в цьому мовному оточенні. Для поширення наших здобутків за межами України також потрібне подальше розпрацювання термінологічного апарату української соціолінгвістики та його словникова фіксація.

Для укладання українських термінологічних словників тлумачного типу, дво- і багатомовних, необхідні відповідні термінологічні корпуси, на часі створення українського словника соціолінгвістичної термінології, що згодом може стати частиною української соціолінгвістичної енциклопедії, до якої мають увійти також дані про всі мовні ідіоми, що співіснують на території України, про мовну ситуацію в країні та її регіонах, про українську та інші мови народів України за її межами. Безперечно, така праця потребує тривалої підготовчої роботи та участі різних фахівців, координації роботи різних установ тощо.

Вкрай потрібно створення не просто хрестоматій, що ілюструють різні типи мовлення, а відповідних баз даних, які б склалися з фонотеки, розшифрованих текстів і паспортизації й відображали соціохарактеристику мовця. Різні типи анкетувань, здійснювані окремими науковцями й цілими колективами, теж мають зберігатися у вигляді електронних баз даних і бути доступними для повторного використання.

Надактуальним для української соціолінгвістики залишається проведення Всеукраїнського перепису населення з розширеною групою питань, пов'язаних із використанням мов, оскільки дані останнього перепису надто застарілі й можуть бути використані лише для аналізу причин сьогоденної ситуації, проте не її самої.

Проблеми корпусного планування залишаються актуальними дотепер, однак вони вийшли за межі власне соціолінгвістики: питання мовної норми актуальні у стилістиці, граматиці, словотворі, лексиці; їх розв'язує сучасна лексикографія, суспільство активно обговорює проблеми Правопису.

Статусне планування належить до сфери мовної політики. Завдання мовознавців — знайомити суспільство з результатами макросоціолінгвістичних досліджень та пропагувати інші соціолінгвістичні знання, виробити стратегію і тактику реального вдержавлення української мови й донести їх до законотворців. Прийняття Верховною Радою Законів про державну мову, про використання інших мов — пріоритетне завдання державної мовної політики.

Зважаючи на викладене, сформулюємо основні завдання робочої групи соціолінгвістики в Інституті української мови НАН України на найближчий час:

1. Дослідження мовної ситуації в країні та особливостей мовних практик за регіонами, стану функціонування української мови в українському суспільстві за проблемними напрямками (середня, загальна та професійна освіта, мова дитячих дошкільних закладів, мова вищої освіти, науки, ЗМІ, торгівлі та сфери послуг, книговидання та ін.).

2. Вивчення структурно-семантичних особливостей та варіантності української мови в умовах бі- та полілінгвізму із застосуванням соціолінгвістичних методів.

3. Впорядкування термінологічного апарату соціолінгвістики на українському мовному ґрунті з перспективою створення термінологічного словника.

4. Збирання та впорядкування зразків усного українського мовлення з усієї території України для побудови електронної бази даних. Це створить передумови для вивчення особливостей усного мовлення, укладання словників живого мовлення, граматики усного мовлення, вивчення феномена суржику.

5. Поширення знань про українську мову та соціолінгвістичні процеси, пов'язані з нею, в українському суспільстві й за кордоном.

ЛІТЕРАТУРА

1. Брайт У. Введение: параметры социолингвистики. *Новое в лингвистике*. Вып. VII. Москва, 1975. С. 34 — 41.
2. Брицин В.М. Соціолінгвістика. *Українська мова. Енциклопедія*. Вид. 3-тє, зі змінами і доп. Київ, 2007. С. 654.
3. Залізник Г.М., Масенко Л.Т. Мовна ситуація Києва: день сьогоднішній та прийдешній. Київ, 2001.
4. Масенко Л.Т. Мова радянського тоталітаризму. Київ, 2017.
5. Масенко Л.Т. Нариси з соціолінгвістики. Київ, 2010.
6. Мацюк Г.П. Етапи розвитку української соціолінгвістичної традиції. *Соціолінгвістичні студії*. За заг. ред. Л.О. Ставицької. Київ, 2010. С. 17 — 22.
7. Мацюк Г.П. Сучасна соціолінгвістика: тенденції в розвитку теорії і завдання. *Мова і суспільство*. Вип. 1. Львів, 2010. С. 5 — 20.
8. Мовна політика та мовна ситуація в Україні: Аналіз і рекомендації. За ред. Ю. Бестерс-Дільгер. Київ, 2008.
9. Потебня О. Мова. Національність. Денаціоналізація: Статті і фрагменти. Упор. і вступна стаття Ю. Шевельова. Нью-Йорк, 1992.
10. Проблемы сопоставительной стилистики восточнославянских языков. В.И. Кононенко (отв. ред.). Киев, 1981.

11. Соколова С.О., Данилевська О.М., Руда О.Г. Територіальні та соціокультурні аспекти функціонування сучасних слов'янських мов як державних. *Слов'янські обрії*. Вип. 9. Доповіді українських учасників XVI Міжнародного з'їзду славістів (м. Белград, Сербія, 20 — 27 серпня 2018 р.). Київ, 2018. С. 145 — 169.
12. Соколова С.О., Масенко Л.Т., Труб В.М., Данилевська О.М., Руда О.Г. Типи мовної поведінки в сучасному слов'янському білінгвальному мегаполісі. *Слов'янські обрії*. Вип. 6. Ч. 1: Мовознавство. Доповіді XV Міжнародному з'їзду славістів (м. Мінськ, Білорусь, 20 — 27 серпня 2013). Київ, 2013. С. 173 — 196.
13. Соколова С.О., Залізник Г.М. Особливості сучасної мовної ситуації України у дзеркалі соціології та соціолінгвістики. *Українська мова*. 2018. № 2. С. 3 — 19.
14. Ставицька Л.О. Гендер: Мова. Свідомість. Комунікація. Київ, 2015.
15. Ставицька Л.О. Соціолінгвістичні дослідження в Інституті української мови. *Соціолінгвістичні студії*. Київ, 2010. С. 10 — 17.
16. Ткаченко О.Б. Українська мова: сьогодення й історична перспектива. Київ, 2014.
17. Шевельов Ю. Олександр Потебня і українське питання *Потебня О. Мова. Національність. Денаціоналізація: Статті і фрагменти*. Нью-Йорк, 1992. С. 7 — 48.

REFERENCES

1. Bright, W. (1975). Introduction: The dimensions of Sociolinguistics. *New in linguistics*, VII, 34 — 41. Moscow (in Rus.).
2. Бруси́н, В.М. (2007). Sociolinguistics. *Encyclopedia Ukrainian language*. P. 654. Kyiv (in Ukr.).
3. Zaliznyak, H.M., Masenko, L.T. (2001). Language situation in Kyiv: the present day and the future. Kyiv (in Ukr.).
4. Masenko, L. (2017). The language of Soviet totalitarianism. Kyiv (in Ukr.).
5. Masenko, L. (2010). Essays on sociolinguistics. Kyiv (in Ukr.).
6. Matsiuk, H. (2010). Stages of development of the Ukrainian sociolinguistic tradition. *Sociolinguistic studios* (ed. L. Stavyska). P. 17 — 22. Kyiv (in Ukr.).
7. Matsiuk, H. (2010). Contemporary Sociolinguistics: Trends in the Development of Theory and Problems. *Language and Society*, 1, 5 — 20 (in Ukr.).
8. Besters-Dilger, J. (2008). Language policy and linguistic situation in Ukraine: Analysis and recommendations. Kyiv (in Ukr.).
9. Potebnia, O. (1992). Language. Nationality. Denationalization: Articles and fragments. Edited and introduced by George Y. Shevelov. New York (in Rus.).
10. Kononenko, V.I. (ed.). (1981). Problems of Comparative Stylistics of the East Slavic Languages. Kyiv (in Ukr.).
11. Sokolova, S., Danylevska, O., Ruda, O. (2018). Territorial and socio-cultural aspects of functioning of modern Slavic languages as state. *Slavic horizons*. Vol. 9. Reports of Ukrainian participants of the XVI International Slavic Congress (Belgrade, Serbia, August 20 — 27, 2018). P. 145 — 169. Kyiv (in Ukr.).
12. Sokolova, S., Masenko, L., Trub, W., Danylevska, O., Ruda, O. (2013). Types of linguistic behavior in the modern Slavic bilingual metropolis. *Slavic horizons*. Vol. 6. Part 1: Linguistics. Reports of Ukrainian participants of the XV International Slavic Congress (Minsk, Belarus, August 20 — 27, 2013). P. 173 — 196. Kyiv (in Ukr.).
13. Sokolova, S., Zaliznyak, H. (2018). Features of the modern language situation in Ukraine in the mirror of sociology and sociolinguistics. *Ukrainian Language*, 2, 3 — 19 (in Ukr.).
14. Stavyska, L. (2015). Gender: Language. Consciousness. Communication. Kyiv (in Ukr.).
15. Stavyska, L. (2010). Sociolinguistic studies at the Institute of the Ukrainian Language. *Sociolinguistic studios*. P. 10 — 17. Kyiv (in Ukr.).
16. Tkachenko, O.B. (2014). Ukrainian Language: Present and Historical Perspective. Kyiv (in Ukr.).
17. Shevelov, Y. (1992). Olexander Potebnja and the Ukrainian question. *Potebnia, O. Language. Nationality. Denationalization: Articles and Fragments*. P. 7 — 48. New York (in Ukr.).

Статтю отримано 10.01.2019

S.O. Sokolova

Institute of the Ukrainian Language of National Academy of Sciences of Ukraine, Kyiv

THE ACTUAL PROBLEMS OF MODERN UKRAINIAN SOCIOLINGUISTICS

The article under consideration summarizes the key stages of development of Ukrainian sociolinguistics, the study of the functioning of the Ukrainian language is characterized in the end of the 19th and at the beginning of the 20th century, throughout the soviet period of time and up to the nowadays independent Ukraine. With the help of the example of problems that the department (group) of sociolinguistics of the Institute of the Ukrainian Language studies from the beginning of its existence, the directions of micro- and macrosociolinguistic research are outlined and the tasks of Ukrainian sociolinguistics are defined at the present stage. They include, notably, object and subject definition of historicalsociolinguistic, vocabulary grading research (streamlining terminology system), fundamental theoretical works creation, dictionaries and encyclopedias, empirical material accumulation and systematizing it in a database. Among the priorities which are set directly to the specialists of the Institute are: the study of the linguistic situation in the country, features of the language practices in regions, state of functioning of the Ukrainian language in society within problem areas, the study of structural-semantic peculiarities and the variability of the Ukrainian language in terms of bi- and polylinguism using sociolinguistic methods, vocabulary grading research of sociolinguistic on the basis of Ukrainian language, database of speech samples creation, spread of the knowledge of Ukrainian language and sociolinguistic processes, associated with it in Ukrainian society and abroad.

Keywords: *sociolinguistics, macro- and macrosociolinguistics, linguistic situation, linguistic politics, sociological methods, oral speech, terminology of sociolinguistics, promotion of sociolinguistic knowledge.*